

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1968

BRNO 1970

MLADOHRADIŠTNÍ ZANIKLÁ OSADA U POPIC (okr. Břeclav)

JOSEF UNGER, Okresní muzeum, Mikulov

Při povrchových sběrech u potůčku, tekoucího východně obce, bylo nalezeno množství střepového materiálu, mezi nímž zvláště zaujme střep z masivní nádoby, opatřené na okraji rytou značkou ve tvaru šipky.¹ Podle nalezeného materiálu a zejména stříbrného denáru neznámého typu můžeme s existencí osady v těchto místech počítat během 12. stol. Není vyloučeno, že se jedná o zaniklou osadu Dobřetín, která se uvádí v písemných pramenech 12. stol.² Nálezy jsou uloženy v mikulovském muzeu inv. čís. A 1524—1573 a A 1584 (denár).

Poznámky:

¹ V. Nekuda, K otázce značek na středověké keramice na Moravě, ČMM, vědy společenské 50, 1965, s. 132 ad.

² L. Hosák, Dějiny Hustopečska do poloviny 14. století, Praha 1948, s. 45.

EINE JÜNGERBURGWALLZEITLICHE WÜSTUNG BEI POPICE (Bez. Břeclav)

Bei Begehung der Fundstelle gewann man Lesefunde jüngerburgwallzeitlicher Keramik und einen Silberdenar unbekanntem Typus.

ZJIŠTĚNÍ ZÁKLADŮ STARŠÍ ROMÁNSKÉ SVATYNĚ V KOSTELE V PŘIBYSLAVICÍCH

(okr. Třebíč)

BORIS NOVOTNÝ, AŮ ČSAV Brno

Osada Přibyslavice (okr. Třebíč), leží na staré zemské stezce zvané „via antiqua“, která vedla od Brna přes Třebíč, Brancouzy, na Jihlavu přes pomezí hvozdu zvaný „silva Borek“ do Čech. Přibyslavice byly, podle písemných pramenů, od roku 1224 (případně již 1214) ústředím provincie, připomínané rovněž k roku 1231. Podle V. Richtera¹ byly v té době Přibyslavice menším zeměpanským oploceným dvorcem, týncem. V listině z roku 1224 (1214) se zde rovněž připomíná po prvé kostel s farním dvorcem. Starý kostel (nyní sv. Anny, těsně souběžně k němu je přistavěn velký nový kostel) je orientovaný a jednolodní, skládající se z kněžiště, z lodi, věže umístěné v západním průčelí, dále ze sakristie a kaple u severní strany presbyteria.

Při celkové renovaci kostela byly odkryty fresky a při úpravách podlahy byla výkopem místních pracovníků odkryta část základů z apsidy starší sakrální stavby, která zde stávala před vybudováním stojícího kostela. Odkrytá část byla objevena po odstranění kamenné dlažby u východního konce kostelní lodi. Vnější líc základového zdiva severní stěny byla zjištěna v místech mezi dvěma pilíři severní stěny, odkud se otvírá pohled do sousední kaple. Pokud nebude zjištěno jinak při dalším odkryvu, jeví se zjištěný půdorys stavby jako docela jednoduchá obdélná dispozice, která plyne, bez odsazení, přechází na východě v půlkruhovou apsidu o rozměrech zhruba 13×7 m.

Při uměleckohistorickém rozboru stojící starší stavby shledal V. Richter, že v prvním poschodí nad sakristií se nalézala plochostropá obytná místnost, patrně původní sídlo faráře. Neobvyklý útvar presbyteria, disproportionální k lodi, se přizpůsobil k nezvykle prostorné sakristii, jejíž rozměry byly opět odvislé od obytné funkce prostoru v prvním patře. Na základě saských prvků, v podobě výskytu lomených klenebních pasů a forem portálků s obloukem v ostění usoudil V. Richter, že vznik kostela bude asi možno klást do doby těsně před rokem 1224.

Je pozoruhodné, že na omítce pravé, tj. jižní zdi starého kostela, byla freska Panny Marie, nad kterou byla zřízena nejdříve kaple, později presbytář a poté vybudován nový velký poutní kostel, zasvěcený Narození P. Marie. Další zajímavá zpráva uvádí, že při přestavbě kaple starého kostela, na úkor velké sakristie, byl pryč při odstraňování oltáře nalezen nápis o založení kostela roku 1056. Toto datum nelze však považovat za reálné.

Jsou však dvě možnosti. Buď pochází zbouraný kostel z doby okolo roku 1224 (resp. 1212) a nynější stavba je mladšího data, nebo, což je podobnější pravdě, náleží jednoduchý, časně románský půdorys stavbě, vzniklé někdy po polovině dvanáctého století. (Existoval-li skutečně nápis o založení kostela, pak by mohlo nejspíše jít o datum nikoliv 1056, ale spíše 1156.) Při budování oploceného farního dvorce byla malá nevyhovující svatyně patrně stržena a místo ní byl vybudován, podle

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1968

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: Prof. dr. Josef Poulík, DrSc.
Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Řihovský
Překlady: Helena Plátková
Na titulní obálce: Bronzový terč ze slovanského hradiska v Mikulčicích
Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21
Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné.